

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarum Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XLVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

ILLI SENTENTIÆ QVA DICTVM
est, Dei voluntatem non posse cassari, quæ ipse est, quæ-
dam videntur obuiare.

DISTINCT. XLVI. A

Hic oritur quæstio. Dictum est enim in supe- *Psal. 113.*
rioribus, & autoritatibus communitum,
quod voluntas Dei, quæ ipse est, quæ benepla-
citur ei⁹ vocatur, cassari non potest: quia illa vo-
luntate fecit quæcunque voluit in cælo & in ter-
ra: cui teste Apostolo nihil resistit. Quæritur ergo
quomodo accipiendum sit, quod Apostolus de Do- *Aug. c. 97.*
mino ait: Qui vult omnes homines saluos fieri. *in princip.*
Cum enim non omnes salui fiant, sed plures dam- *enchiridii.*
nentur, videtur vti que non fieri quod Deus vult *Rom. 9. d.*
fieri, humana sc. voluntate impediende volunta- *1. Tim. 2. b.*
tem Dei. Dominus quoque in Euang. impiam ci- *Ibid. paulo*
uitatem compellens: Quoties, inquit, volui con- *inferius.*
gregare filios tuos sicut gallina congregat pullos
sub alis, & noluisti? Ita etiã hæc dicuntur tanquam
Dei voluntas superata sit hominum voluntate: &
infirmisimis nolendo impediendibus nõ potuerit
facere potentissimus quod volebat. Vbi est er-
go illa omnipotentia, qua in cælo, & in terra, se-
cundum Prophetam, omnia quæcunque voluit
fecit? & quomodo voluntati eius secundum Apo-
stolum nihil resistit, si colligere filios Hierusalem
voluit, & non fecit? Hæc enim prædictis pluri-
mum obuiare videntur.

*Solutio quomodo intelligendum sit illud: Volui congrega-
re & noluisti.* B

Sed audiamus solutionem: ac primum quomo-
do accipiendum sit illud quod Dominus ait, vi-
deamus. Non. n. ex eo sensu illud dictum est vt ait
Aug. in Ench. prædictã quæstionẽ soluens, quasi *Cap. 97. in*
Dominus voluerit congregare filios Hierusalem: *fine.*
& nõ sit factũ q̄ voluit, q̄ ipsa noluerit, sed poti⁹

R 5 ipsa

Psalm. 112.

ipsa quidem filios suos ab ipso colligi noluit, quæ
tamen nolente filios eius collegit ipse omnes quos
voluit: quia in cælo & in terra non quædam vo-
luit & fecit, quædam vero voluit & non fecit,
sed omnia quæcunque voluit fecit: vt sit sensus:
Quoties volui congregare filios tuos & noluisti,
id est, quotquot congregaui mea voluntate sem-
per efficaci, te nolente feci. Ecce in euidenti positum
est, quæ illa Domini verba superiorib. nõ repugnant.
*Quomodo intelligendum sit illud: Qui vult omnes homines
saluos fieri.* C

1. Tim. 2. b.

Nunc videre restat, quomodo etiam præmissa
verba Apost. prædictis non contradicant: qui Deo
loquens ait: Vult omnes homines saluos fieri. Quo-
rum occasione verborum multi à veritate deui-
auerunt, dicentes, Deum multa velle fieri quæ nõ
sunt. Sed non est intelligendum ea ratione illud
esse dictum, quasi Deus velit aliquos saluari & nõ
saluari. Quis enim tam impiè desipiat, vt dicat
Deum malas hominũ voluntates quas voluerit,
& quando voluerit, & vbi voluerit in bonum nõ
posse conuertere? Non est vtrique verum quod in
Psal. dicitur, quæcunque voluit fecit, si aliqua vo-
luit, & nõ fecit: & quod est indignius, ideo non fe-
cit, quoniam ne fieret quod volebat omnipotens,
voluntas hominis impediuit. Ideoq; cum audim⁹,
& in sacris literis legimus, quod velit omnes ho-
mines saluos fieri: non tamen ideo debemus om-
nipotentissimæ Dei voluntati aliquid derogare,
sed intelligere quod scriptum est: Vult omnes sal-
uos fieri: tanquã diceretur, nullũ hominẽ fieri sal-
uum, nisi quẽ saluũ fieri ipse voluerit: nõ q; nullus
sit hominũ nisi quẽ saluũ fieri velit, sed quod nul-
lus fiat saluus nisi quem velit saluari: & ideo rogã-
dus est, vt velit: quod necesse est fieri, si voluerit.
Nõ est n. credẽdus omnipotens aliquid voluisse
fieri quod factũ non sit. Sic etiã intelligitur illud.

*Ex Aug. en-
chy idio c.
98. in princ.
Psalm. 113.*

*Cap. 10. in
Enchy id.
in princip.*

*Ibidẽ ferẽ
continuo.*

Illu-

Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: non quia nullus hominum est qui non illuminetur, sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur. Potest & alio modo illud intelligi, dum tamē credere non cogamur omnipotentem aliquid fieri voluisse, factumq; non esse: qui sine vllis ambiguitatibus siue in cælo & in terra sicut veritas can-
Ioan. 1. 9
Ibidem in sē- nā cap. 103.

stat, omnia quęcunque voluit fecit: profecto facere non voluit quęcunque non fecit. Ex his apertē ostenditur quod Deus ea voluntate quę ipse est, non vult aliquid fieri quod non fiat, neque non fieri quod fiat.

Vtrum mala Dei voluntate fiant, an eo nolente.

Ideoque cum constet omnia bona quę sunt, eius fieri voluntate, quę si fieri nollet nullatenus fierent, rectē quæri solet, vtrum & mala omnia quę sunt id est peccata, Dei fiant voluntate: an nolente eo fiant? Super hoc diuersi varia sentientes sibi contradicere inueniuntur. Alii enim dicunt quod Deus vult mala esse vel fieri, non tamen vult mala. Alii verō quę nec vult mala esse nec fieri. In hoc tamē cōueniunt & hi & illi, quę vtriq; fatētur Deum mala nō velle. Vtriq; vero rationibus & authoritatibus innituntur ad muniendā suam assertionem.

Quare dicunt quidam Deum velle mala esse vel fieri.

Ei enim dicunt Deum mala velle esse vel fieri, suam his modis muniunt intentionem: Si enim, inquiunt, mala non esse vel non fieri vellent, nullo modo essent vel fierent: quia si vult ea non esse vel non fieri, & nō potest id efficere, scilicet, vt non sint vel non fiant, voluntati eius & potentiz aliquid resistit, & nō est omnipotens, quia nō potest quod vult: sed impotēs est sicuti & nos sumus, qui quod volumus quandoq; non valemus. Sed quia omnipotens est, & in nullo impotens certū est nō posse fieri mala vel esse nisi eo volente. Quomodo enim

enim

Rom. 9. c.

Cap. 9. 6. ad
principium
tom 3.

enim inuito eo & nolente posset ab aliquo malū fieri, cum scriptum sit. Voluntati ei⁹ quis resisteret? Supra etiam dixit August. quia necesse est fieri si voluerit. Sed vult mala fieri aut non fieri. Si vult non fieri, non fiunt: fiunt autem, vult ergo fieri. Item bonū est mala esse vel fieri: alioquin summe bonus non permetteret ea fieri. Vnde Aug. in Ench. Quamuis ea inquit, quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sunt bona: tamē vt non solum bona, sed etiam sint & mala, bonum est. Nam si esset hoc bonum vt essent & mala, nullo modo esse sinerentur ab omnipotenti bono, cui proculdubio quam facile est quod vult facere, tam facile est, quod non vult esse non sinere. Hæc nisi credamus, periclitatur nostra confessio, quia nos in patrem omnipotentem credere confitemur. Ecce hic aperte habes, quod bonum est mala esse: omnis autem boni Deus author est, qui vult omne bonum esse quod est. Cum ergo bonum sit mala fieri vel esse, ergo & mala vult fieri vel esse. His atque aliis huiusmodi rationibus & authoritatibus vtuntur qui dicunt Deum velle mala esse vel fieri.

Hic ponit rationes illorum, qui dicunt, Dei voluntate non fieri mala vel non esse.

Illi vero qui dicunt Dei voluntate mala non fieri, vel non esse, inductionibus præmissis ita respondent, dicentes: Deum nec velle mala fieri nec velle non fieri, vel nolle fieri, sed tantum non velle fieri. Si enim vellet ea fieri vel esse, faceret vtique ea fieri vel esse: & ita esset author malorum: non est autē author malorū, vt sanctorū protestatur authoritates, nō ergo ei⁹ voluntate fiunt mala. Itē: si noll et mala fieri, vel vellet non fieri, & tamē fierēt, omnipotēs nō esset: cum ei⁹ voluntas humanæ voluntatis effectū impediretur. Ideo q̄nō concedunt Deum velle mala fieri, ne malorū author intelligatur: nec cōcedunt eum velle mala nō fieri vel

vel nolle fieri, ne impotens esse videatur: sed tantum dicunt eum non velle mala fieri, vt non author, sed permissor malorum monstratur. Vnde & Euang. vbi ostendit Deum authorem esse omnium bonorum, dicens, omnia per ipsum facta sunt: consequenter malorum authorem esse negat dicens: Et sine ipso factum est nihil, id est, peccatum. Non dixit per eum factum esse, vel eo nolente & inuito, sed tantum sine eo, id est, sine eius voluntate fit peccatum. Non ergo Deo volente vel nolente, sed non volente fiunt mala: quia non subest Dei voluntati, vt malum fiat vel non fiat: sed vt fieri, sinat, quia bonum est sinere mala fieri: & utique volens sint non volens mala, sed volens sinere sinit vt ipsa fiant: quia nec mala sunt bona, nec ea fieri vel esse bonum est.

Quomodo intelligendum sit illud Aug. mala fieri bonum est.

Quod vero Aug. ait, Mala fieri bonum est, nec fierentur mala ab omnipotenti bono fieri, nisi hoc esset bonum, vt ea essent, ea ratione dictum esse asserunt, quia ex malis quæ fiunt: Deus bona elicit; nec ipse permetteret ea fieri nisi eis boni aliquid faceret. Vnde Aug. in eodem li. Ench. aperte indicans prædictorum verborum esse talem intelligentiam ait: Deus omnipotens, cui rerum est summa potestas, cum summè bonus sit, nullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis, nisi vsque adeo esset omnipotens & bonus, vt beneficeret etiã de malo. Item in eodẽ: Melius indicauit Deus de malis bona facere, quã mala nulla permittere. Ex hoc itaq; sensu dictum est ac verum est, bonum est mala fieri, quia ex malis quæ fiunt, bonis (qui secundum propositum vocati sunt sancti) accidit bonitas, i. utilitas. Talibus enim (vt ait Apost.) in bonum cooperantur omnia etiam mala, quia eis profunt, quæ aliis facientibus obsunt. Vnde etiã a-

liquan-

G August. ad p. incipium cap. 96. in En. b.

Ad princip. c. 11. in 10. 3.

*Hieron. ad
illud. Va
homini illi
per quē fi-
lius hominis
tradetur.
Marc. 14.*

quando in scriptura legitur malum appellari bonum, ut Hieronymus super Marcum: Malum, inquit, Iudæ bonum fuit, scilicet nobis: nec si bonum est illi vel illi, inde sequitur quod simpliciter bonum sit; proprie enim ac simpliciter bonum est, quod in se & facti bonum est.

Quadrupartita est boni acceptio.

Est enim aliquid quod in se bonum est, & cui fit: sed non est bonum facienti, ut cum subuenitur pauperi, sed non propter Deum; & aliquid bonum in se & facienti, sed non ei cui fit, ut cum veritas propter Deum alicui non obediens predicatur, & aliquid in se & facienti, & ei cui fit bonum, ut cum veritas predicatur propter Deum credenti. Unde Apostolus. Bonus odor sumus Deo, aliis odor vitæ, aliis odor mortis. Est autem aliud, quod nec in se bonum est, & facienti nocet, & damnat, nisi poeniteat, ut malum: valet tamen ad aliquid. Ut enim ait Augustinus in Enchiridion. A summe & æqualiter, nec immutabiliter Trin. bona creata sunt omnia: nec summe, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, sed tamen bona etiam singula. Simul vero vniuersa valde bona; quia ex omnibus consistit vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In qua etiam illud quod malum dicitur, bene ordinatum, & loco suo positum eminentius commendat bona, ut magis placeant & laudabilia sint, dum comparantur malis. *Quod mala vniuersitati valent & facientibus sua propria, vel patientibus aliena profunt, electis tamen.*

Hinc patet quod ex malis que fiunt aliquid provenit bonum, dum bona magis placent, & laudabilia existunt. Ipsi etiam facientibus, ex malis que faciunt interdum bona proveniunt, si secundum propositum vocati sunt sancti. Talibus enim ut ait Augustinus in I. de correct. & gratia, usque adeo Deus omnia cooperatur in bonum, ut si qui horum deum-

*Aug. c. 9. ad
insem. to. 7.*

deuiant & exorbitant, etiam hoc ipsum eis faciat
 proficere in bonum: quia humiliores redeunt, at-
 que doctiores: vt Petrus. Illa etiam mala quæ ab i-
 niquis fideles pie perferunt, vt ait Aug. in. lib. de
 Trinit. ipsis vtique profunt: vel ad delenda pec- *Aug. c. 16.*
 cata: vel ad exercendam probandamque iustitiã: *lib. 13.*
 vel ad demonstrandam huius vitæ miseriam. I-
 deoq; & lob Dei manũ, & Apost. Satanę stimulũ sen-
 sit: & vterq; benè, p̄fecit: q̄a malũ bene portauit.

*Ex prædictis concludit ostendens esse bonum
 fieri mala multis modis.* ¶

Si quis igitur diligenter attendat quæ scripta
 sunt, facile est ei percipere ex malis bona proue-
 nire: & ex ea ratione dictum esse, quod bonum est
 mala fieri vel esse, non quia malum sit bonum, vel
 quia bonũ sit malum fieri. Non est. n. bonũ malũ
 fieri ab aliquo, quia non est bonum vt aliquis fa-
 ciat malum. Si. n. hoc esset bonum. p̄fecto huius
 Deus author esset, qui est author omnis boni.
 Quod si huius Deus author est, eo ergo authore ho-
 mo agit mala, & ita eo authore homo fit deterior.
 Et sic eo authore homo fit deterior, tunc eo volente
 homo fit deterior. Idem est. n. dicere aliquid fieri
 Deo authore, quod Deo volente: Deo autẽ autho-
 re homo non fit deterior, ergo non Deo volente,
 vt August. in. lib. 83. quæst. apertè astruit à minori, *Quæst. 3. in
 princ. 10. q̄.*
 dicens ita: Nullo sapiente homine authore fit ho-
 mo deterior: tanta enim est ista culpa, quæ in
 sapientem hominem cadere nequit: Est autem
 Deus omni homine sapiente præstantior: Multo
 minus ergo Deo authore fit homo deterior. Mul-
 to enim est præstantior Dei voluntas, quam
 hominis sapientis. Illo autem authore cum
 dicitur, illo volente dicitur: ergo est vitium volũ-
 tatis humanæ quo est homo deterior: quod vi-
 tium si longè abest à Dei volũtate, vt ratio docet,
 à quo sit querendũ est. Ecce aperte dicit Augustin⁹
 Deo

Deo auctore vel volente hominem non fieri deteriore, sed vitio voluntatis suæ. Non est ergo Deo auctore quod malum sit ab aliquo: & ita Deo volente mala non fiunt.

Quod in Deo non est causa ut sit homo deterior. L

*Aug. li 83.
questionū.
quæst. 4. in
prin. tō 4.*

Deinde idem Aug. quærens quæ sit causa ut homo sit deterior, in Deo non esse asserit, in eodem li. dicens, ut sit homo deterior, aut in ipso est, aut in alio, aut in nihilo. Si in nihilo, nulla causa est: Si in alio, aut in Deo, aut in alio quolibet homine, aut in eo qui neque Deus neque homo sit: sed non in Deo (Bonorum enim Deus tantum causa est) ergo in homine est, aut in eo quod neque Deus neque homo. Et ex his aperte ostenditur quod est bonum ut sit homo deterior: quia non est Deus eius rei causa, qui tantum causa bonorum est. Et si non est bonum ut homo fiat deterior, non est ergo bonum ut ab eo fiat malum: non ergo vult Deus ut ab eo fiat malum.

Aliter probat quod Deo auctore non fiunt mala. M

*Quæst. 21.
in prin. sp.
li 83 quæst.
Ibidem paulo
inferius.
Ibidem paulo
superius.*

Item aliter etiam ostenditur quod Deo auctore, id est, volente non fiunt mala: quia ipse non est causa tendendi ad non esse. Tendere enim ad non esse, malum est. Ipse autem auctor mali non est: tendit vero ad non esse qui operatur malum: non ergo Deo auctore est, quod aliquis operatur malum. Non est ergo bonum quod aliquis operatur malum, quia tantum boni Deus auctor est. Hoc autem Aug. in eod. li. aperte explicat ita dicens: Qui omnium quæ sunt, auctor est, & ad cuius bonitatem id pertinet, ut sit omne quod est: boni tantummodo causa est. Quocirca mali auctor non est, & ideo ipse summum bonum est: à quo in nullo deficere bonum est, & malum est deficere. Non est ergo causa deficienti, id est, tendendi ad non esse, qui ut ita dicam, essendi causa est: quia omnium quæ sunt auctor est: quæ in quantum sunt, bona sunt. Ecce aperte habes quod defi-

deficere à Deo qui summum est bonum, malum est: mala ergo facere malum est: non ergo Deo authore vel volente mala fiunt.

Obiectio quorundam sophisticā, qua probare nituntur ex Deo esse quod mala fiunt.

N

Iam sufficēter ostensum est, quod Deo authore non fiunt mala. Quidā tamē sophisticē incedētes, & ideo Deo odibiles, pbare conantur ex Deo authore esse q̄ mala fiunt hoc modo. Quod mala fiunt, verum est; omne autē verum quod est à veritate est quæ Deus est: à Deo ergo est quod mala fiunt. Quod autē omne verum à Deo sit, confirmat authorit. Aug. in l. 83. q. ita dicentis: Omne verum à veritate verum est: est autē veritas Deus: Deum ergo habet authorem omne verum. Est autē verum quod mala fiunt vel sunt, Deus ergo author est, quod sunt vel fiunt mala.

*In principio
li. 83. quest.
tom. 4.*

*Responsio ubi concedit omne verum esse à Deo,
& sophisma aperit.*

O

Quibus facile est nobis respōdere: sed indignū responsione videtur quod dicunt. Omne namq̄ verum à Deo est, vt ait Aug. cui consonat Ambr, qui tractās illud verbum Apostoli, Nemo potest dicere Dominus Iesus nisi in spiritu S. dicit quod cum verum à quocunq; dicitur à spiritu S. est. Cū itaque verum sit quod mala fiunt, hoc verum q̄ dicitur illa locutione, scilicet mala fiunt à Deo est: sed non inde sequitur quod à Deo sit, vt mala fiāt. Si enim hoc diceretur, author malorum Deus esse intelligeretur: quod ex simili manifeste falsum ostenditur: De⁹ prohibet furtum fieri: sed furtum fieri verum est: ergo prohibet verum: non sequitur.

*Ambr. to. 2.
cap. 9. lib. 1.
de vocatio-
ne gentium.*

*Partem questionis approbat illorum qui dicunt
Deum non velle mala fieri.*

P

Hæc igitur, & alia huiusmodi inania relinquētes promissæ questionis parti saniori fruētes, quæ

S san-

sanctorum testimoniis plenius approbatur: dicimus, Deum non velle mala fieri: nec tamen velle non fieri neque nolle fieri? Omne ergo quod vult fieri, fit: & omne quod vult non fieri, non fit. Fiant autem multa, quæ non vult fieri, vt omnia mala

QVOD VOLVNTAS DEI SEMPER

impletur de homine quocunque se vertat.

DISTINCT. XLVII.

VOLVNTAS quippe Dei semper efficax est, vt fiat omne quod velit, & nihil fiat quod nolit: quæ de homine semper impletur, quocunque se vertat. Nihil enim (vt ait Augustinus) in libero arbitrio constitutum superat voluntatē Dei: & si faciat contra eius voluntatem, tamen contra eius voluntatē, quæ ipse est nihil putandum est, ita fieri tanquam velit fieri, & non fiat: vel nolit fieri, & fiat. Illa enim voluntas, vt ait Aug. in Enchir. semper impletur, aut de nobis, aut à nobis. De nobis impletur: sed tamen non implemus eam quādo peccamus. A nobis impletur, quādo bonum facim⁹: ideo n. facimus, quia scimus placere Deo. Ita & de homine semper Deus implet suam voluntatē: quia nihil facit homo, de quo Deus non operetur q̄ vult. Nō n. vult Deus, vt peccet homo quilibet. Si autem peccauerit, pœnitenti vult parcere, vt viuat. in peccatis vero perseuerantem punire, vt iniustitiæ potentiam contumax nō euadat. Sicut alios ab æterno præparauit ad pœnam, ita alios præparauit ad gloriam: & hæc sunt magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ei⁹. Et tā sapiēter exquisita, vt cū angelica & humana creatura peccasset, i. non q̄ ille, sed quod voluit ipsa fecisset, etiam p̄ eandem creaturæ voluntatem, qua factum est quod creator non voluit, impletet ipse q̄ voluit: bene vtens etiam malis tanquam summe bo-

Quod volūtas Dei semper fit efficax.

Aug. c. 100. in Enchyr.

Psalm 100. Aug. in Enchyridio, c. 101. in principio.